

X.N.ZAYNIDINOV, E.SH.NAZIROVA,
D.S.YAXSHIBAYEV, S.U.MAXMUDJANOV

WEB ILOVALARNI YARATISH

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
AXBOROT VA KOMMUNIKASIYA TEXNOLOGIYALARINI
RIVOJLANTIRISH VAZIRLIGI

MUHAMMAD AL-XORAZMIY NOMIDAGI
TOSHKENT AXBOROT TEXNOLOGIYALARI UNIVERSITETI

X.N.ZAYNIDINOV, E.SH.NAZIROVA,
D.S.YAXSHIBAYEV, S.U.MAXMUDJANOV

WEB ILOVALARNI YARATISH

O'zbekiston Respublikasi
Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi tomonidan
darslik sifatida tavsiya etilgan.

5330500 – Kompyuter injiniringi (“Kompyuter injiniringi”,
“AT-servisi” va “Multimedia texnologiyalari”),
5330300 – Axborot xavfsizligi ta'lim yo'nalishlari
talabalari uchun mo'ljallangan

Toshkent – 2020

UO‘K: 004.946(075)

KBK: 32.973.202

W 33

X.N.Zaynidinov, E.Sh.Nazirova, D.S.Yaxshibayev, S.U.Maxmudjanov.
Web ilovalarni yaratish. (Darslik). – T.: «Aloqachi», 2020. – 348 b.

ISBN 978–9943–6394–7–8

Darslik web-ilova yaratishning asosiy tushunchalarini, HTML5 teglaridan foydalanib sahifalar yaratish, JavaScriptda funksiyalar, strukturalar, dinamik va statik web-saytlar bilan ishlash asoslarini yaratishga qaratilgan. Shu bilan birga Cookie larni o‘rnatish va MySQL da ma’lumotlar bazasini yaratish va uni PHP bilan bog‘lab web sahifalar yaratishga bag‘ishlangan. Darslik 5330500 – Kompyuter injiniringi (“Kompyuter injiniringi”, “AT-servisi” va “Multimedia texnologiyalari”) va 5330300 – Axborot xavfsizligi ta’lim yo‘nalishlari talabalari uchun mo‘ljallangan.

UO‘K: 004.946(075)

KBK: 32.973.202

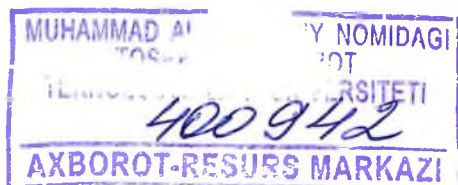
Taqrizchilar:

J.D.Jumanov – Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti, “Kompyuter tizimlari” kafedrasi mudiri

A.M.Polatov – Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy universiteti, “Algoritmlar va dasturlash texnologiyalari” kafedrasi professori

ISBN 978–9943–6394–7–8

© «Aloqachi» nashriyoti, 2020

MUNDARIJA

KIRISH.....	9
1-BOB. WEB DASTURLASHGA KIRISH. ASOSIY TUSHUNCHALAR. WWW RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	12
1.1. Web-sahifa, Web-sayt, Web-server, HTML, XML, XHTML, WML belgilash tillari	12
1.2. Web dasturlash texnologiyalari, ssenariyli tillar “Mijoz-server” texnologiyasi.....	14
1.3. WWW rivojlanish bosqichlari.....	16
NAZORAT SAVOLLARI	17
2-BOB. WEB LOYIHALASH.....	19
2.1. Loyihalash asosiy tushunchalari	19
2.2. Web loyihalash bosqichlari	21
2.3. Loyihalash shablonlari. Loyihalash shablon asosiy elementlari. Loyihalash shablonlari kategoriyalari	26
NAZORAT SAVOLLARI	38
3-BOB. HTML TILIGA KIRISH. HTML HUJJATNING STRUKTURASI. SARLAVHA ELEMENTLARI.....	39
3.1. HTML gipermatnli hujjatni belgilash tiliga kirish.....	39
3.2. Gipermatnli hujjat tuzilishi. Hujjat sarlavhasi (HEAD bo’limi) konteyner elementlari va atributlari.....	40
3.3. Meta ma’lumotlar.....	43
3.4. Gipermatnli hujjat. Gipermurojaat.....	47
NAZORAT SAVOLLARI.....	52
4-BOB. HTML ASOSIY ELEMENT TEGLARI. JADVAL YORDAMIDA SAHIFALASH.....	53
4.1. HTML gipermatn tilining asosiy teglari: center, hr, br, h1, p, font....	53
4.2. Ro’yxatlar va ularning turlari.....	55
4.3. HTML da jadvallarni hosil qilish. Sahifalarni jadvallar yordamida verstka qilish.....	63
NAZORAT SAVOLLARI.....	73
5-BOB. HTMLDA FREYM SAHIFALASH, FORMA VA OB’YEKTLAR.....	74
5.1. HTML formalar va ularning atributlari. HTML forma ob’yektlari va atributlari.....	74
5.2. Freymalar. Freym tegi sintaksisi va atributlari. Sahifalarni freym yordamida hosil qilish	78
NAZORAT SAVOLLARI	81

6-BOB. HTML5 YANGI STANDARTLAR. TEG VA ATRIBUTLAR. GRAFIKA, AUDIO VA VIDEO BILAN ISHLASH. VIZUAL EFFEKTLAR 83

6.1. Yangi HTML5 razmetkani qo'llash. Yangi strukturali teg va atributlar 83

6.2. HTML5 standartlari yordamida takomillashgan forma interfeysini ishlab chiqish 85

6.3. Web sahifaga audio, video va vektor grafikalarini qo'shish90

NAZORAT SAVOLLARI94

7-BOB. CSS GA KIRISH. HTMLGA ULANISH USULLARI. SELEKTOR TURLARI. ELEMENTLAR VA SINFLAR. O'LCHOV BIRLIKLARI 95

7.1. CSS ga kirish. HTML ga ulanish usullari95

7.2. CSS kaskadli jadvallar stillarida selektorlar96

7.3. Psevdosinflar va psevdoelementlar100

NAZORAT SAVOLLARI105

8-BOB. CSS HUSUSIYATLARI. CSS SAHIFALASH.....106

8.1. CSS hususiyatlari106

8.2. Bloklarni joylashtirish usullari111

NAZORAT SAVOLLARI116

9-BOB. CSS3 KASKADLI JADVALLAR STILI HUSUSIYATLARI117

9.1. HTML5 va CSS3 standart. CSS3 kategoriyalar bo'yicha yangi hususiyatlari 117

9.2. CSS3-transformasiyalar120

NAZORAT SAVOLLARI125

10-BOB. JAVASCRIPT ASOSLARI. O'ZGARUVCHILAR. MA'LUMOTLAR TURI. MASSIVLAR. OPERATORLAR. DASTURLASH ASOSLARI.....126

10.1. JavaScript ssenariyli tili asoslari126

10.2. O'zgaruvchilar va ma'lumotlar turi127

10.3. JavaScript tili operatorlari. Unar operatori130

NAZORAT SAVOLLARI143

11-BOB. JAVASCRIPT BIRIKTIRILGAN FUNKSIYA VA OB'YEKTLARI. GRAFIKA VA DOIMIY IFODALAR.....144

11.1. JavaScript da funksiyalar144

11.2. JavaScriptda sikllar va ularning turlari150

11.3. JavaScriptda grafika va doimiy ifodalar bilan ishlash154

NAZORAT SAVOLLARI157